

Sygn. akt II CK 717/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

SSA Andrzej Struzik

w sprawie ze skargi Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa Oddziału Terenowego w P. - Filia w P.

przeciwko W. G.

o uchylenie wyroku sądu polubownego, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 kwietnia 2005 r., kasacji przeciwnika skargi od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 30 czerwca 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa - Oddziału Terenowego w P. Filii w P. wniosła skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego z dnia 17 września 2002 r. zasądającego od tej Agencji na rzecz W. G. 1500000 zł z odsetkami. Agencja zarzuciła m.in., iż zapis na sąd polubowny był nieważny, gdyż uczyniony został w umowie dzierżawy nieruchomości o powierzchni 867,16 ha, zawartej w dniu 30 lipca 1993 r.,

przez działającego w imieniu Agencji dyrektora jej Oddziału Terenowego w B. R. S., mimo braku do tego umocowania.

Sąd Okręgowy w P. wyrok sądu polubownego uchylił, a Sąd Apelacyjny oddalił apelację przeciwnika skargi W. G. Uwzględnił ten Sąd m. in. zarzut skargi co do nieważności zapisu na sąd polubowny spowodowanej brakiem należytego umocowania pełnomocnika do jego sporządzenia.

Kasacja przeciwnika skargi W. G. - oparta na podstawie drugiej z art. 393¹ k.p.c. - zawierała zarzut naruszenia art. 705, 712, 714 i 328 § 2 k. p. c., i zmierzała do uchylenia zaskarżonego wyroku oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

U podłoża poglądu Sądu Apelacyjnego o nieważności zapisu na sąd polubowny legło błędne założenie, że Prezes Agencji mógł udzielać dyrektorom oddziałów terenowych pełnomocnictw ogólnych do wydzierżawienia nieruchomości, jeżeli jej powierzchnia nie przekraczała 500 ha. Uszło bowiem uwagi Sądu Apelacyjnego, że w dacie porozumienia obejmującego zapis na sąd polubowny, tj. w dniu 30 lipca 1993 r. owa powierzchnia była określona na 1500 ha (§ 23 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 marca 1992 r. w sprawie nadania statutu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa - Dz. U. Nr 24, poz. 104, z 1992 r. Dz. U. Nr 80, poz. 409 i z 1993 r. Dz. U. Nr 36, poz. 163). Obniżenie jej wielkości do 500 ha wprowadzono dopiero rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 1998r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie nadania statutu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (§ 1 pkt 10 litera b - liczbę "1500" zastępuje się liczbą "500"; Dz. U. Nr 15, poz. 63) odpowiednio nowelizującym § 23 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 marca 1992 r. w sprawie nadania statutu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 24, poz. 104 ze zm.).

Przechodząc do oceny skuteczności pełnomocnictwa, którym legitymował się pełnomocnik Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa zawierający w jej imieniu porozumienie obejmujące zapis na sąd polubowny, zauważyć należy, że zakres jego umocowania wynikał ze statutu Agencji, nadanego powołanym rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 marca 1992 r.

Stosownie do art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (tekst jednolity: Dz. U. 2004 r., Nr 208, poz. 2128 ze zm.) Agencją Własności Rolnej Skarbu Państwa kieruje Prezes i reprezentuje ją na zewnątrz. Udzielaniu przez Prezesa Agencji pełnomocnictw

dyrektorom oddziałów terenowych poświęcony był dział III statutu Agencji. Statut ten, jako nadany rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 marca 1992 r. w sprawie nadania statutu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 24, poz. 104 ze zm. – utrata mocy z dniem 30 grudnia 2002 r.), wydanym na podstawie art. 7 ust. 1 wymienionej wyżej ustawy, stanowił akt prawa powszechnie obowiązującego (art. 87 ust. 1 Konstytucji RP). Paragraf 22 statutu stanowił, że prezes Agencji może udzielać dyrektorom oddziałów terenowych pełnomocnictw ogólnych do dokonywania wszelkich czynności prawnych, z zastrzeżeniem § 23. Paragraf 23 wymieniał w pięciu punktach czynności prawne, które wymagały odrębnego pełnomocnictwa. Według § 24 Prezes Agencji mógł udzielić odrębnego pełnomocnictwa do dokonywania poszczególnych czynności prawnych również w sprawach, o których mowa w art. 27 ustawy. Sformułowania użyte w § 23 i 24 statutu oznaczają, że przepisy te wymieniają czynności, do dokonywania których nie jest wystarczające pełnomocnictwo ogólne, ale wymagane jest „odrębne pełnomocnictwo do dokonywania poszczególnych czynności prawnych”, a zatem pełnomocnictwo szczególne. Czynności prawne wymienione w tych postanowieniach statutu oznaczone zostały według ich rodzaju i nie było wśród nich czynności polegającej na czynieniu zapisów na sąd polubowny. Należy zauważyć, że były to czynności wykonywane w ramach ustawowych zadań Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, wyróżnione ze względu na wartość ich przedmiotu i ich znaczenie gospodarcze. Do czynności tych nie zostały zaliczone niektóre czynności tradycyjnie uznawane za czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu jak np. wydzierżawienie nieruchomości, jeżeli jej powierzchnia nie przekracza 1500 ha (§ 23 pkt 3 w brzmieniu sprzed nowelizacji).

W uzasadnieniu wyroku z dnia 5 lutego 2002 r., sygn. akt IICKN 1144/00, /nie publ./ Sąd Najwyższy wyjaśnił między innymi, że zakres regulacji dotyczącej udzielania pełnomocnictw przez Prezesa Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa zawartej w § 22-24 statutu Agencji odpowiada zakresowi regulacji objętej art. 98 k.c. Jednakże treść tej regulacji wskazuje, że jest to uregulowanie inne. Jako zawarte w przepisach szczególnych w stosunku do przepisu art. 98 k.c., wyłącza jego zastosowanie. Zresztą wynika to z § 27 statutu, który stanowi, że w sprawach nie uregulowanych statutem do udzielania pełnomocnictw mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o przedstawicielstwie. W zakresie regulacji objętej § 22-24 statutu nie ma więc zastosowania art. 98 k.c.

Powyższe rozważania prowadzą do konkluzji, którą jest stwierdzenie, że do umocowania dyrektora oddziału terenowego Agencji Rolnej Skarbu Państwa przez jej Prezesa do uczynienia zapisu na sąd polubowny wystarczające jest pełnomocnictwo ogólne. Należy dodać, że uregulowanie prawne, z którego wynika to stwierdzenie, odpowiada potrzebom obrotu gospodarczego w którym uczestniczy Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa i jest zgodne z wypowiedziami wyrażonymi w piśmiennictwie z powołaniem się na praktykę sądów w niektórych krajach, co do braku potrzeby udzielania pełnomocnictwa szczególnego do uczynienia zapisu na sąd polubowny w sytuacji, gdy pełnomocnik legitymuje się pełnomocnictwem ogólnym, obejmującym dokonanie czynności, w związku z którą spory mogące powstać w przyszłości strony poddają pod rozstrzygnięcie sądu polubownego.

W konsekwencji, wobec uzasadnionego zarzutu naruszenia przepisu art. 712 § 1 pkt 1 k.p.c., należy uznać, że kasacja okazała się uzasadniona i że zaskarżony wyrok nie może się ostać.

Na koniec trzeba zauważyć, że stosownie do art. 705 § 2 zd. drugie k.p.c. sąd polubowny nie jest związany przepisami postępowania cywilnego. Z art. 711 § 3 i art. 712 § 1 pkt 4 k.p.c. wynika, że sąd polubowny nie jest również związany przepisami prawa materialnego i przy rozstrzyganiu sporu może kierować się wycuciem prawnym, pod warunkiem jednak, że wydany wyrok nie uchybi praworządności lub zasadom współżycia społecznego. Naruszenie prawa materialnego przez sąd polubowny może więc stanowić przyczynę uchylenia wyroku sądu polubownego jedynie wówczas, gdy doprowadziło do wydania wyroku uchybiającego praworządności lub zasadom współżycia społecznego.

W świetle tych założeń skarga Agencji podlegałaby uwzględnieniu, gdyby na gruncie zebranego materiału dowodowego były podstawy do oceny, że przeciwnik skargi z przyczyn leżących po stronie Agencji nie poniósł szkody lub w wielkości znacznie odbiegającej od kwoty zasądzonej, jak również, że nie było materialnych podstaw do oznaczenia na dzień 1 lipca 1995 r. daty początkowej odsetek przyznanych przez Sąd polubowny od kwoty przezeń zasądzonej.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.